

Ярошевська Тамара Василівна,
 доктор юридичних наук, доцент
 (Дніпропетровський державний університет
 внутрішніх справ, м. Дніпро)
 ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5525-1681>

УДОСКОНАЛЕННЯ ОХОРОНИ ПРОМИСЛОВИХ ЗРАЗКІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті розглянуті проблеми приведення інституту промислових зразків України у відповідність до законодавства Європейського Союзу. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавства України у сфері охорони прав на промислові зразки до європейських норм. Удосконалено поняття «промисловий зразок» у спеціальному національному законодавстві. Наголошено на доцільності розширити коло виробів, зовнішній вигляд яких може отримати в Україні правову охорону як промислові зразки. Запропоновано узгодити спеціальне національне законодавство з Цивільним кодексом України щодо строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на зареєстровані та незареєстровані промислові зразки. Зроблено висновок, що прагнення України до європейської інтеграції зумовлює врахування позитивного досвіду відповідного законодавства країн-членів Європейського Союзу.

Ключові слова: промислова власність, об'єкти прав, промисловий зразок, євроінтеграція, Угода про асоціацію.

Постановка проблеми. Охорона об'єктів промислової власності є важливим чинником становлення та функціонування інноваційної моделі національної економіки, що особливо яскраво проявляється в умовах існування сучасного інформаційного суспільства. Досвід економічно розвинутих закордонних країн свідчить, що економічне зростання багато у чому визначається політикою держави щодо стимулювання творчої діяльності людини та ефективної системи правової охорони результатів цієї творчості.

Сучасна правова охорона об'єктів промислової власності потребує ґрунтовного теоретичного опрацювання, що стає особливо актуальним в умовах інтеграції України до європейських норм, а також у зв'язку із рекодифікацією цивільного законодавства [1, с. 112].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теоретичному аспекті правовідносини у сфері охорони промислових зразків в умовах реформування законодавства України досліджувались не досить. Так, на сучасному етапі на рівні періодичних та монографічних статей цивілістів та інших науковців досліджувались лише окремі аспекти правового регулювання цієї сфери. Особливо варто відзначити роботи таких сучасних українських дослідників: Г.О. Андрощука, О.О. Бондаренка, Ю.Л. Бошицького, В.Є. Макоди, Л.І. Ряботягової, Г.О. Ульянової, Р.Б. Шишки та інших. Роботи зазначених науковців заклали підґрунтя для вивчення широкого кола напрямів у сфері правової охорони промислової власності. Проте кількість наукових праць, що безпосередньо стосуються питання пошуку механізмів для вдосконалення законодавства України щодо охорони промислових зразків до рівня європейських норм, є незначною. Тож, можна зробити висновок, що завдання розробити теоретичні аспекти та практичні дієві механізми з урегулювання цивільно-правових відносин щодо охорони прав на промис-

лові зразки в умовах реформування національного законодавства є актуальним.

Метою цієї статті є науково-теоретичний аналіз наявного стану цивільно-правової охорони прав на промислові зразки та внесення пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства України у цій сфері.

Для досягнення зазначеної мети у статті вирішувалися такі **завдання**:

- надати загальну характеристику законодавства України у сфері охорони прав на промислові зразки та виявити його якість;
- узагальнити підходи до визначення поняття «промисловий зразок»;
- визначити вплив європейської правової доктрини на розвиток права промислової власності та розглянути його як пріоритетну сферу адаптації цивільного законодавства України до законодавства Європейського Союзу;
- сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері охорони прав на промислові зразки.

Виклад основного матеріалу. Розвиток науково-технічних досягнень супроводжується інтенсивним розвитком дизайну. Одним з тих факторів, які впливають на рішення споживачів віддати перевагу одному виробу над іншими, є зовнішня привабливість. Цей фактор особливо важливий у тих випадках, коли на ринку є широкий асортимент виробів, що виконують однакову функцію. Саме естетична привабливість буде визначати вибір споживача у тому разі, коли технічні характеристики різноманітних виробів, що пропонуються різними виробниками, є порівняно однаковими. Промисловий зразок повинен задовольняти і естетичні, і ергономічні потреби споживачів. Тобто виріб має бути зовнішньо привабливим і водночас здатним виконати призначену йому функцію.

Відповідно до ст. 2 Типового Закону Всесвітньої організації інтелектуальної власності про охорону промислових зразків для країн, що розвиваються, поняття «промисловий зразок» визначається як будь-яка композиція кольорів, ліній або об'ємна форма, яка надає особливого зовнішнього вигляду продукту кустарного промислу або промисловості та може слугувати моделлю під час виробництва продукту промисловості.

Для того щоб з'ясувати, як визначається поняття «промисловий зразок» у чинному законодавстві України та які складнощі виникають у разі його застосування, авторкою статті пропонується спочатку розглянути, як визначалося це поняття у радянському праві, у патентних законодавствах окремих закордонних країн, зокрема в країнах ЄС.

До 1965 року у радянському праві не було визначення поняття «промисловий зразок». Намір Радянського Союзу приєднатися до Паризької конвенції про охорону промислової власності зумовив розробку і прийняття Положення про промисловий зразок від 3 серпня 1965 р. Відповідно до цього Положення промисловим зразком (малюнком, моделлю) визнається нове, придатне до здійснення промисловим способом художнє рішення виробу, що відповідає встановленим державою умовам охороноздатності, в якому досягається єдність його естетичних і технічних якостей.

У законодавствах окремих закордонних країн з розвинутою ринковою економікою використовується різна термінологія, що робить нагальним питання про її легальне та доктринальне тлумачення. Так, згідно зі ст. 1 Закону Великої Британії «Про зареєстровані промислові зразки» від 1949 р. (зі змінами) поняття «промисловий зразок» визначається як особливості форми, компонування, орнаменту чи рисунка, що наносяться на виріб будь-яким способом виготовлення, які у готовому виробі є привабливими та оцінюються зовні, але не включають елемент чи метод конструкції або особливості форми, або компонування виробу, що зумовлені лише функцією, яку виріб має виконувати.

Згідно з Кодексом промислової власності Бразилії від 21 грудня 1971 р., поняття «промисловий зразок» визначається як декоративна форма об'єкта або комбінація кольорів чи ліній, яка може бути застосована до продукту для отримання оригінального нового візуального результату в його зовнішній конфігурації й може слугувати моделлю для промислового виробництва.

У ст. 1 Закону про охорону промислових зразків Австралії від 7 червня 1990 року поняття «промисловий зразок» визначається як застосовані на виробі особливості форми, конфігурації, орнаменту чи малюнка, які розраховані на візуальний ефект у готовому виробі, про які в готовому виробі можна судити тільки за зовнішнім виглядом. Проте ці особливості не містять відомостей про спосіб або принцип створення промислового зразка. Схоже визначення цього поняття дається й у Патентному законі Канади, за яким промисловий зразок – це особливість форми, конфігурації, орнаменту чи малюнка або будь-які комбінації цих особливостей, які розраховані на візуальний ефект у готовому виробі, про які можна судити тільки за зовнішнім виглядом.

На підставі ст. 2 Закону Японії про промислові зразки від 13 квітня 1959 р. (зі змінами) до промислового зразка віднесено форму, малюнок або розфарбовування або їх поєднання. При цьому основна ознака промислового зразка – наявність нетехнічного характеру художніх рис виробу, в якому він застосований. Згідно з п. 4 ст. 1000 Цивільного кодексу Білорусії від

7 грудня 1998 р., промисловим зразком є художнє або художньо-конструктивне рішення виробу, яке визначає зовнішній вигляд і є оригінальним та промислово придатним [2, с. 41–42].

Таким чином, попри те, що патентні системи закордонних країн в основних своїх рисах дуже схожі й мають тенденцію до зближення, окремі положення національних законів істотно різняться та підпорядковані принципам та інтересам власної економіки. Більшість іноземних країн пов'язують визначення поняття промислового зразка виключно з його особливим зовнішнім виглядом, зокрема, промисловий зразок мусить сприйматися візуально під час використання виробів, в яких його втілено.

Основу законодавства ЄС у сфері охорони промислових зразків становлять два документи: Директива 98/71/ЄС Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу від 13 жовтня 1998 р. про правову охорону промислових зразків і Регламент 6/2002 Ради Європейського Союзу від 12 грудня 2001 р. про промисловий зразок ЄС.

Відповідно до ст. 3 Регламенту 6/2002, ст. 1 Директиви 98/71/ЄС та Глави 9 ст. 212 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію): промисловим зразком є зовнішній вигляд усього виробу або його частини, який визначається особливостями контурів, ліній, кольорів, форми, текстури та/або матеріалів самого виробу та/або його орнаменту.

Особливістю законодавства ЄС у сфері охорони промислового зразка є те, що відповідно до Регламенту 6/2002 і Директиви 98/71/ЄС промисловий зразок не обов'язково повинен виконувати естетичну функцію. Це пояснюється тим, що в ЄС вибрано концепцію захисту виробника продукції від копіювання форми, незалежно від того, який естетичний вплив ця продукція справляє на кінцевого споживача.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» дає таке визначення поняття «промисловий зразок» – це результат інтелектуальної, творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання. На підставі ч. 2 ст. 461 Цивільного кодексу України промисловим зразком може бути зовнішній вигляд виробу або його частини, що визначається, зокрема, лініями, контурами, кольором, формою, текстурою та/або матеріалом виробу та/або його оздобленням. Отже, якщо винахід (корисна модель) є технічними (технологічними) рішеннями, то промисловий зразок є дизайнерським рішенням.

Згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення охорони і захисту прав на торговельні марки і промислові зразки та боротьби з патентними зловживаннями», для відповідності законодавству ЄС у профільне законодавство України у сфері охорони промислових зразків були внесені значні зміни, зокрема, щодо визначення поняття «промисловий зразок», поділу промислових зразків на два правових режими, критерій охороноздатності промислового зразка, строку чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на промисловий зразок тощо, і це доцільно. Проте нині відмінність національного законодавства від відповідного законодавства ЄС у разі визначення терміна «промисловий зразок» у тому, що в європейському визначенні застосована родова ознака «зовнішній вигляд виробу».

Значення поняття «зовнішній вигляд» стосується візуального сприйняття. Проте візуально може сприйматися тільки щось матеріальне, тобто у визначенні ЄС використана родова ознака, що характеризує матеріальне втілення задуму дизайнера. Такий підхід підлягає критиці. Адже право на результат творчої діяльності, що охороняється законодавством у сфері охорони прав на промислові зразки, вважається нематеріальним. Ознака «зовнішній вигляд» не охороняє нематеріальне втілення задуму творця об'єкта, тому саме з цими розбіжностями пов'язаний основний недолік родової ознаки «зовнішній вигляд».

Для чіткого визначення поняття «промисловий зразок» потрібно розкрити саме нематеріальну природу промислового зразка як результату творчості людини. Родова ознака «зовнішній вигляд» за законодавством ЄС, навпаки, приховує нематеріальну природу промислового зразка, отожднюючи задум творця з матеріальним втіленням. Український законодавець визнав промисловий зразок результатом інтелектуальної, творчої діяльності у галузі художнього конструювання і це доречно. Бо результат інтелектуальної, творчої діяльності – це кінцева стадія задуму автора щодо втілення творчої ідеї й, таким чином, вирішення відповідного завдання.

Відповідно до статті 5 (п. 1) Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» правова охорона надається промислому зразку, що не суперечить публічному порядку, загально визнаним принципам моралі та відповідає критеріям охороноздатності. Отже, профільним законодавством України не надається правова охорона об'єктам, які не відповідають вказаним умовам. Тобто фактично законодавець визнає, що існують промислові зразки, що не мають індивідуального характеру та новизни, але законом такі об'єкти не охороняються. Відповідно до національного законодавства промисловий зразок підлягає правовій охороні, якщо він відповідає критеріям охороноздатності, тобто новизні, та має індивідуальний характер.

Відповідно до Директиви 98/71/ЄС, як нині й за українським законодавством, поняття «промисловий зразок» охоплює не тільки зовнішній вигляд всього виробу загалом, але і його частини. Ця особливість європейського законодавства істотно розширює можливості охорони зовнішнього вигляду виробів. Проте мається на увазі, що охороняється тільки та частина зовнішнього вигляду компонента, яка залишається видимою в процесі звичайного використання.

Підсумовуючи все сказане та для узгодження поняття «промисловий зразок» у профільному законодавстві України із визначенням, наданим у законодавстві ЄС та, зокрема, в Угоді про асоціацію, авторка статті пропонує внести зміни та доповнення у статтю 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» та дати визначення терміна «промисловий зразок» у такій редакції: *«промисловий зразок» – результат інтелектуальної, творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання, який визначає зовнішній вигляд нового, індивідуального виробу або його видимої частини.*

Відповідно до Директиви 98/71/ЄС та Угоди про асоціацію для отримання правової охорони промисловий зразок має бути новим та мати індивідуальний характер. Аналогічний підхід застосовується і в Угоді ТРПІС, і нині в українському законодавстві. Робимо висновок, що у цьому аспекті законодавство України у сфері охорони прав на промисловий зразок повністю відповідає законодавству ЄС та Угоді про асоціацію. Також необхідно зазначити, що й інші основні положення Дирек-

тиви 98/71/ЄС враховані у відповідному законодавстві України, зокрема щодо невизнання права інтелектуальної власності на промисловий зразок, що суперечить загально визнаним принципам моралі та публічному порядку, обмеження прав на промисловий зразок, правової охорони частини виробу, поділ промислових зразків на два правові режими, строку чинності майнових прав на промисловий зразок. Ці особливості законодавства ЄС, зокрема й України, істотно розширюють можливості охорони прав на промислові зразки.

Проте відмінність законодавства країн-членів ЄС від національного законодавства полягає в тому, що в ЄС інакше визначено коло об'єктів, зовнішні ознаки яких можуть отримати правову охорону як промисловий зразок. Наприклад, на відміну від європейського законодавства, в Україні зберігається вилучення з охорони промислових зразків, що належать до об'єктів нестійкої форми, зокрема і до тих, які в робочому режимі можуть бути охарактеризовані зовнішніми ознаками формоутворювальних виробів. Прикладом може слугувати форма фонтану в робочому режимі. Авторка статті погоджується з думкою Л.І. Работягової [3], що потрібно розширити коло виробів, зовнішній вигляд яких може отримати в Україні охорону як промислові зразки. Застосовуючи європейські принципи визначення обсягу охорони прав на промисловий зразок, видається можливим відмовитися від заборони на охорону на той об'єкт нестійкої форми, який у робочому режимі може бути охарактеризований зовнішніми ознаками формоутворювального виробу.

Особливість правової охорони промислових зразків у ЄС, як і нині в Україні, полягає в тому, що вона умовно поділяється на два правові режими. Один регулює відносини щодо охорони зареєстрованих промислових зразків ЄС, другий – незареєстрованих. Відповідно до Регламенту № 6/2002 умови правової охорони є однаковими як для тих промислових зразків, які підлягають реєстрації, так і для тих, що отримують правову охорону без реєстрації.

Можливість отримання правової охорони на промислові зразки без реєстрації була запроваджена спеціально для тих об'єктів, які мають попит дуже короткий період. Це, як правило, ті вироби, які швидко морально застарівають, і комерційне життя яких досить коротке. З цієї причини вважається недоцільним проходження досить тривалих за часом формальностей, які до того ж у разі реєстрації потребують фінансових витрат. І така охорона надає їх власнику більші переваги. Незареєстрованим промисловим зразкам, які стали загальнодоступними на території ЄС, надається правова охорона без додержання формальностей та сплати мита одночасно в межах Спільноти [4, с. 192].

На підставі ст. 11 Регламенту № 6/2002 та ст. 214 Угоди про асоціацію промисловий зразок отримує охорону як незареєстрований промисловий зразок на строк 3 роки від дати, коли цей об'єкт був оприлюднений у межах ЄС. Відповідно до ст. 10 Директиви 98/71/ЄС та ст. 214 Угоди про асоціацію зареєстрованому промислому зразку надається правова охорона на один або більше строків щоразу на 5 років, починаючи від дати подання заявки на реєстрацію. Правовласник може продовжити строк правової охорони в межах 25 років від дати подання заявки.

Профільне національне законодавство також містить поняття «зареєстрований промисловий зразок» та «незареєстрований промисловий зразок». Згідно з п. 5 ст. 5 Закону України «Про охорону прав на

промислові зразки» строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок становить 5 років від дати подання заявки до Національного органу інтелектуальної власності й подовжується за клопотанням власника промислового зразка на один або більше п'ятирічних строків. Загальний строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок не може становити більш як 25 років від дати подання заявки.

Відповідно до п. 6 ст. 5 цього Закону України строк правової охорони незареєстрованого промислового зразка становить 3 роки від дати його доведення до загального відома на території України. Проте у Цивільному кодексі України строк правової охорони на промисловий зразок не поділяється на два правові режими – на зареєстрований та незареєстрований промисловий зразок. У ч. 5 ст. 465 Цивільного кодексу України йдеться, що строк чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на промисловий зразок становить 5 років від дати подання заявки на промисловий зразок в установленому законом порядку і подовжується за клопотанням власника промислового зразка на один або більше п'ятирічних строків. Загальний строк чинності зазначених прав не може перевищувати 25 років від дати подання заявки. Авторка статті вважає, що положення профільного законодавства повинно відповідати положенням Цивільного кодексу України. Тому пропонуємо внести відповідні доповнення у ч. 1 та ч. 5 ст. 465 Цивільного кодексу України.

Висновки. З метою вдосконалення національної системи охорони прав на промисловий зразок порівняно із законодавством ЄС та створення ефективного механізму охорони у цій сфері робимо висновок про необхідність розв'язання таких питань теоретичного та прикладного характеру:

1. Положення профільного законодавства України про строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на промисловий зразок повністю відповідає положенням Директиви 98/71/ЄС та Угоді про асоціацію. Зокрема, передбачається, що строк дії правової охорони на зареєстрований промисловий зразок можна отримати щонайменше на 5 років. І це доцільно для охорони тих промислових зразків, що характеризуються короткостроковою популярністю чи успіхом. Загальний строк охорони зареєстрованих промислових зразків збільшиться шляхом запровадження можливості неодноразового продовження чинності свідоцтва (до 25 років).

2. На відміну від профільного національного законодавства в ЄС інакше визначено коло об'єктів, зовнішні ознаки яких можуть отримати охорону як промисловий зразок. Тому розширення правової охорони як промисловий зразок, зокрема, об'єктів нестійкої форми, які в робочому режимі можуть бути охарактеризовані зовнішніми ознаками формоутворювальних виробів, – це ще один крок до гармонізації законодавства України із законодавством ЄС.

3. Прагнення України до євроінтеграції зумовлює врахування позитивного досвіду відповідного законодавства країн-членів ЄС та дотримання європейських норм щодо такої охорони. Проте тут важливе не просте копіювання тих чи інших підходів до охорони прав на об'єкти промислової власності, які проведені у законодавстві ЄС, а системний науковий підхід до внутрішньої узгодженості та врахування всіх елементів позитивного національного права. Від цього залежить міцність науково-технічного, економіко-правового розвитку України, а отже, і формування ефективної інноваційної моделі національної економіки [5, с. 99].

Список використаних джерел

1. Якубівський І.Є. Об'єкти патентного права. *Правова держава*. 2021. № 43. С. 112–121.
2. Ярошевська Т.В. Проблеми охорони прав промислової власності в Україні : монографія. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. 372 с.
3. Работягова Л.І. Промисловий зразок як об'єкт правової охорони. Київ : НДІ інтелектуальної власності АПрН України. 2006. Вип. 4. URL: <http://ndiiv.org.ua/uk/promislovij-zrazok-yak-obyekt-pravovoyi>.
4. Ульянова Г.О. Реалізація права інтелектуальної власності на промисловий зразок. *Міжнародний юридичний вісник* : збірник наукових праць. Національний університет державної податкової служби України. 2015. № 1 (2). С. 189–194.
5. Ярошевська Т.В. Удосконалення механізмів врегулювання правовідносин у сфері трансферу технологій. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 95–99.

References

1. Yakubivskiy, I.Ye. (2021). Obiekty patentnoho prava [Objects of patent law]. *Pravova derzhava*, 45, 112–121 [in Ukrainian].
2. Yaroshevska, T.V. (2020). Problemy okhorony prav promyslovoi vlasnosti v Ukraini: monohrafiia [Problems of protection of industrial property rights in Ukraine: monograph]. Dnipro: Vydavets Bila K.O. [in Ukrainian].
3. Rabotiahova, L.I. (2006). Promyslovyi zrazok yak ob'ekt pravovoi okhorony [Industrial design as an object of legal protection]. Kyiv: NDI intelektualnoi vlasnosti APn Ukrainy. Vyp. 4. Retrieved from: <http://ndiiv.org.ua/uk/promislovij-zrazok-yak-obyekt-pravovoyi> [in Ukrainian].
4. Ulianova, H.O. (2015). Realizatsiia prava intelektualnoi vlasnosti na promyslovyi zrazok [Implementation of intellectual property right to an industrial design]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: zbirnyk naukovyih prats. Natsionalnyi universytet derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, 1 (2), 189–194 [in Ukrainian].
5. Yaroshevska, T.V. (2018). Udoskonalennia mekhanizmiv vrehulivannia pravovidnosyn u sferi transferu tekhnolohii [An improvement of mechanisms of the regulation of legal relations in the sphere of technology transfer]. *Aktualni problemy vitchyznianoi yurysprudentsii* [Current problems of domestic jurisprudence], 3, 95–99 [in Ukrainian].

Yaroshevska Tamara,

Doctor of Juridical Science, Associate Professor

(Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5525-1681>

AN IMPROVEMENT OF PROTECTION OF INDUSTRIAL DESIGNS IN CONDITIONS OF REFORMING THE NATIONAL LEGISLATION

In conditions of construction and functioning of innovative model of economy, of a necessity of creation and introduction of new technics and advanced technologies in manufacture the right to results of scientific and technical creativity acquires importance. The vast majority of scientific works of authors devoted to an analysis of the legal protection of industrial property, concerns only certain aspects of problematic issues of legal regulation of relations arising in the protection of industrial designs in the conditions of European integration of Ukraine. Therefore, there is a need for theoretical research on issues related to the improvement of Ukrainian legislation in this area to the legislation of the European Union.

The article considers the problems of bringing the institute of industrial designs of Ukraine in line with the legislation of the European Union. The ways of improvement of the legislation of Ukraine in the field of protection of the rights to industrial designs to the European norms are offered. The concept of “industrial design” in the relevant national legislation has been improved. Emphasis is placed on the expediency of expanding the range of products, an appearance of which may receive legal protection in Ukraine as industrial designs. It is proposed to harmonize the relevant national legislation with the Civil Code of Ukraine on the validity of intellectual property rights to registered and unregistered industrial designs. It is concluded that Ukraine’s aspiration for European integration presupposes taking into account the positive experience of the relevant legislation of the European Union member states. Since measures aimed at introducing effective mechanisms for the protection of rights to industrial property objects are determined by the course of Ukraine’s accession to the European Union, therefore they are determined by the need to comply with European norms for such protection. However, it is emphasized that it is important not just to copy certain approaches to the protection of industrial property rights, which are enshrined in European Union law, but a systematic scientific approach to internal coherence and consideration of all elements of positive national law. The strength of scientific and technical, economic and legal development of Ukraine and the formation of an effective innovative model of the national economy depends on this.

Key words: industrial property, objects of law, industrial design, European integration, Association Agreement.

Надіслано до редколегії 16.11.2022 р.